

International
JOURNAL OF SOCIAL, HUMANITIES
AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

Open Access Refereed E-Journal & Refereed & Indexed
JOSHASjournal (ISSN:2630-6417)

Architecture, Culture, Economics and Administration, Educational Sciences, Engineering, Fine Arts, History, Language, Literature, Pedagogy, Psychology, Religion, Sociology, Tourism and Tourism Management & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:16

2019

pp.365-372

journalofsocial.com

ssssjournal@gmail.com

FOTOGRAFİK MALZEMEYLE RESİM ÇİZMEK; CHEMIGRAM

DRAWING WITH PHOTOGRAPHIC MATERIAL; CHEMIGRAM

Şeniz KABADAYI YUVARLAK

Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Fotoğraf Bölümü, Kocaeli/Türkiye

Article Arrival Date : 06.05.2019

Article Published Date : 21.07.2019

Article Type : Research Article

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.122>

Reference : Kabadayı Yuvarlak, Ş. (2019). "Fotografik Malzemeyle Resim Çizmek; Chemigram", *Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 5(16): 365-372

ÖZET

Fotoğrafta; bazı alternatif veya analog süreçler, fotografik malzemenin yüzeyinde benzersiz leke, doku, boşluk gibi sonuçlar verebilir. Bu, özellikle, fotoğraf baskısı olsun ya da olmasın bir baskı unsurunu içeren teknikler için ve tüm deneysel fotografik işlemler için geçerlidir. Chemigramların oluşturulmasında çok belirleyici olmayan bir unsur vardır, baskı sürecinde aynı adımlar takip edilse bile görüntü büyük olasılıkla farklı olacaktır. Burada sezgisel yolla oluşturulan deneysel fotografik işlemlerinden Chemigram ele alınırken, aynı zamanda bu tekniğin sanatçının elinde son derece bilinçli müdahaleleri ile oluşturulma, uygulama yöntemleri ele alınacaktır. Bu tekniğin uygulanmasında farklı kimyasal yolların oluşturulması ve ortaya çıkan çalışmaların tek ve benzersiz çalışmalar olduğu sonucuna varılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yüzey, Görüntü, Chemigram, Desen

ABSTRACT

At photo; some alternative or analog processes may give results such as unique stain, texture, gap on the surface of the photographic material. This applies in particular to techniques involving a printing element, whether or not photographic printing, and for all experimental photographic operations. There is a non-determinant element in the creation of chemigrams, even if the same steps are followed in the printing process, the image will likely be different. Chemigram, an intuitive experimental photographic process, deals with the creation and application of this technique with highly conscious interventions in the hands of the artist. It will be concluded that the creation of different chemical pathways and the resulting studies are unique and unique studies in the application of this technique.

Key Words: Surface, Image, Chemigram, Pattern

1. CHEMİGRAMLARIN OLUŞUMU

Chemigram işlemi kimyasal maddelerin kullanılmasını içerir, sanatsal bir tekniktir. Buna karşılık çekim olmaksızın ya da bir fotoğraf makinesi olmadan oluşturulabilen bir sanatsal süreçtir. Geniş bir yorumlama süreci gerektirse de, kamerasız fotografik süreçler bir tür hassas emülsiyonu ışığa maruz bırakarak görüntülerin oluşmasını içerir. Chemigram tekniği, kameranın kullanımını içerebilir veya tamamen kamerasız olabilir, ancak yine de görüntünün oluşumu, kâğıt üzerindeki her bir ayrık noktaya ulaşan ışık miktarına bağlıdır. Chemigramlar, normal gün ışığı koşullarında ya da foto-duyarlı emülsiyon yüzeyinin ışıkla pozlanmasıdır. Bu, görüntü oluşumunun temel olarak ışığa maruz kalmadan oluştuğunu ve böylece fotografik süreç olarak adlandırılmayacağını bize bildirir.

Chemigram işlemi fotografik malzeme üzerinde kimyasal maddelerin kullanılmasını içeren sanatsal bir tekniktir. Oldukça geniş bir yorum içeren bu alternatif fotoğraf tekniği, ışığa duyarlı bir

emülsiyonu kimyasal solüsyonlarla açığa çıkararak görüntülerin oluşumu ile sağlanır. Bu teknikte sınırlamalar yoktur. Chemigramın oluşturma süreci içinde kamera kullanımını yer verilebilir ya da tamamen kamerasızda oluşturulabilir. “Görüntünün oluşumu, kâğıt üzerindeki her bir ayrı noktaya ulaşan ışığın miktarına bağlıdır. Normal gün ışığı koşullarında chemigramlar yaygın olarak üretildiği için, fotoya duyarlı emülsiyon neredeyse hemen ışıkla tepkimeye girer. Görüntü oluşumunun öncelikle duyarlı malzemenin ışığa maruz kalması ve sırasıyla aşamalı olarak kimyasallar ile farklı varyasyonların denenmesi ile süreç devam eder.

...“Chemigram tekniği negatifsiz ve kamerasız görüntü üretme tekniği olarak fotogramı oluşturan tekniğe benzer olma özelliğini gösterir. Oluşturulacak görüntünün malzemesi yarı saydam özelliği ile belirginlik kazanır..” Alternatif Fotoğraf Üretim Yöntemleri Bağlamında Fotogram (Sanatta Yeterlik Tezi),Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Plastik Sanatlar Ana Sanat Dalı, Syf.91, 2014)

Bir Chemigramın oluşma temeli aslında fotoğraf kâğıdının hem geliştiriciye hem de sabitleyiciye dönüşümlü olarak maruz bırakılma esasına dayanmaktadır. Geliştirici ile temas eden duyarlı malzeme (kâğıt) ışığa duyarlı olduğu için fotoğraf kâğıdı hemen ışıkta tepkimeye girerek kararır. Kâğıt karanlık odadaki doğal ışıktan etkilenecektir. Kahverengi, sarı, mor, pembe gibi renkler chemigramın en bilindik tonlarıdır. Kâğıdın istenen tonu yakalandığında yeterince su ile durulamak ve kurutmak gereklidir. Chemigramı yaratmak birkaç alternatif yolla mümkün olabilir. Sabitleyici (fixer) batırılan kâğıdın alanları beyaz kalır, istenen görüntüyü oluşturmak kimyasalların farklı tepkimeleri ile çeşitlilik gösterdiği için bu süreç “kimya ile yazma” olarak tanımlanabilir.

2. GELİŞİM AŞAMALARI

Pierre Cordier'in 10 Kasım 1956'da kimyasal chemigram işlemini icat etmesi, fotoğrafçılık tarihine zengin bir katkı sağlaması adına önemlidir. Gümüş bromür jelâtinli kâğıt üzerinde, kamera olmadan gün ışığında, geliştirici ve fiksaj sıvıları ile kimyasal etkileşimli bir chemigram üretmesi ile bilinir. Sanatçı bazı hilelerle bu süreci bir simyacı gibi kontrol edebilir ve oynayabilir. Bir chemigram, resim öğelerini (yağ, vernik, balmumu) fotoğrafçılıkla (ışıığa duyarlı emülsiyon, geliştirici, fiksaj) birleştirir. Negatif kopyalanabilen geleneksel fotoğrafların aksine, chemigramlar her zaman benzersizdir. Bu çığır açan buluşla Cordier, 1920'lerde fotogrametri ve solarizasyon gibi yeni teknikleri icat eden Laszlo Moholy-Nagy ve Man Ray gibi deneysel fotoğrafçıların bu anlamda arasına katılmıştır.

(1857 yılında William Jackson tarafından gözlenmiş 1862 yılında Sabattier tarafından tanıtılmıştır.

“Sabattier Etkisi” veya “Sabattier Geri Dönüşü” olarak adlandırılır. 1930 yıllarında Man Ray Sabattier etkisini fotoğraf akımları çerçevesinde sıkça kullanmıştır.)

Pierre Cordier'in çalışmalarında, her ne kadar kendiliğinden (spontane) bir çalışmanın özelliklerini taşısa da özellikle imaj oluşumuna yaklaşımın en baştan belirlendiği ve sanatçının bu özelliği çalışmalarında büyük önem taşımaktadır.

Chemigram alternatif baskı tekniğinin en iyi uygulayıcılarından ve babası olarak tanınan Pierre Cordier 1956 yılında bu baskıyı üç farklı kategorilere ayırmıştı. Örneğin resimsel tarzı ön planda olan uygulaması; geliştirici (fiksaj) boya fırçaları, süngerler, şablonlar, plakalar ve birçok alet kullanılarak doğrudan kâğıda uygulanması ile ortaya çıkar. Bu uygulama resim uygulamalarına yaklaştırarak, pigment bazlı boyalar fotografik geliştiricinin ve sabitleyicinin yerini alır.

Şekil 1: Cynthia Huber, Inspiration, Chemigram

Şekil 2: Pierre Coldier, Chemigram-Photogram Circa, 1958

Diğer bir uygulaması ise duyarlı kâğıdın üzerine bir malzeme konularak elle müdahale edilmesidir. Kâğıt, geliştirici ve sabitleyicinin etkilerine karşı dayanıklı bir ürün ile kaplanmakta ve ileri geri doğru

ilerletilerek, kimyasal bir görüntü oluşmasına izin verilecek bir şekilde malzemenin yüzey üzerinde yavaşça kalkmasıyla oluşmaktadır. Üçüncü uygulaması ise yine yüzey bir malzeme ile kaplanacak, fotoğraf kağıdı emülsiyonları tıpkı bir serigraf baskı tekniği gibi fotografik işlemler kullanılarak uygulanacaktır.

3. CHEMİGRAMDA KULLANILAN MALZEMELER

- ✓ Fixer (Sabitleyici)
- ✓ Fiksaj (Geliştirici)
- ✓ Tutkal, yapıştırıcı
- ✓ Keçeli Kalemler
- ✓ Akrilik Boyalar
- ✓ Balmumu Yağı
- ✓ Vernik

Bu malzemelerin tercihe göre kullanıldığını ve etkinin her kâğıt cinsine parlaklığına, matlığına göre tonlamalarının çeşitlilik gösterdiği bilinmektedir.

Herhangi bir sanatsal süreçte olduğu gibi, katı bir engel yoktur. Görüntü bir fırça kullanılarak kâğıdın üzerine geliştirici ve sabitleyici kullanılarak da oluşturulabilir.

Şekil 3: Chemigram, Cara Thuringer Diş Macunu ve Traş Kremi ile oluşturulmuştur.

Cara Thuringer, oluşturduğu Chemigramlarında farklı malzemeler kullanır. Şekil 3'te kimyasal yüzey üzerine ayrıca diş macunu ve traş kremi kullanarak tonlamalarda farklılık yaratarak kompozisyonunu oluşturmuştur. Bu denemelerinin her biri farklı sonuçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanatçı vernik yağı, sabun köpüğü gibi malzemelerini kullanarak aynı zamanda kısmi ton farklılıklarını ortaya koyar.

Şekil 4: Chemigram, Şeniz Kabadayı, "İsimsiz", 2019

Fotografik işleme uygulanan chemigram ise fotoğraf emülsiyonlu serigraf baskılar gibi bazı fotografik işlemler kullanılarak uygulanır. Bu da chemigramı daha çok geleneksel fotoğraf uygulamalarına yaklaştırır.

Şekil 5: Chemigram, Şeniz Kabadayı, "İsimsiz", 2019

Chemigram tekniği, fotogramlara, lümen baskılara benzer özellikler taşıdığı için ortaya çıkan görüntüleri değiştirebilecek birçok faktörler olabilir ve sanatçının düzenlemesine ve tekniğine göre süreç ilerleyebilir. Örneğin, görüntünün ilk kısmı bir fırça kullanarak kâğıdın üzerine geliştirici ya da sabitleyici sürerek oluşturulabilir. Bu işlem tamamlandığında, kâğıdın geri kalan bölgelerine şablon ya da farklı bir düzenleme uygulanabilir. Ortaya çıkan görüntüyü daha da vurgulayıcı özelliklere sahip olması tamamen sanatçının müdahalesi ile gerçekleşebilir. (Fotogram: *Objelerin ışığa duyarlı fotoğraf malzemesinin üzerine doğrudan konması. Objektif kullanılmadan çekilen fotoğraf. Işığa duyarlı madde üzerine nesnelere konular ve pozlanır. Görüntü negatif kullanılmadan doğrudan elde edilir.*)

Şekil 6: Chemigram, İsimlessiz, Şeniz Kabadayı, 2019

Ortam ışığı koşulları, normal gün ışığı en yaygın olarak kullanılmasına rağmen, karanlık bir odada yerel bir ışığa maruz bırakılarak da yapılabilir. Kimyasal banyolar, farklı markalar veya geliştiricilerin ve fiksajların karışımlarının, kâğıdın tepki verdiği tonlara göre farklı etkileri vardır. Etkileri tamamen tekniği uygularken müdahale yardımıyla yapılabilir. Farklı gümüş bileşiklerini doğal olarak farklı renk sergiler ve emülsiyonun üretim sürecinden kalan kimyasalların farklılıkları, hangi bileşiklerin oluşacağını etkileyecektir. Banyoların etkisi eğer çok keskin veya sert ise banyolar seyreltilerek farklı tonlarda baskılar elde edilebilir.

Şekil 7: Pierre Cordier, Chemigram, 1961, Untitled

Chemigramların en önemli özelliği bir daha aynı baskının geleneksel siyah beyaz fotoğraftakinin aksine kopyalarının olmayışı ve bir baskının asla bir daha oluşturulamamasıdır. Dolayısıyla her baskı kendi içinde eşsizdir ve tektir.

4. SONUÇ

Chemigram tesadüfen karanlık oda çalışması sırasında Pierre Coldier tarafından keşfedilmiş ve birçok sanatçı tarafından uygulanmış ve uygulanmaya da devam etmektedir.

Sanatçılar bu teknikleri alternatif fotoğraf teknikleri ışığı altında uygulamış, geliştirmişlerdir. Her sanatçı kendi özgün yöntemini kendisi geliştirmiş ve çalışmalarını yaratmıştır. Fotoğrafın ilk keşfediliş yıllarında birçok hevesli kimyagerlerin, amatörlerin çalışma prensiplerini biraz da önlerine alarak tekniklerine bu deneyimlerini de katmışlardır. Sanatçılar sınırsız bir düşlemenin peşinde olduğu sürece yeni keşifler, yeni deneyimler karanlık oda veya dışında her zaman devam edecektir.

KAYNAKÇA

<https://curiator.com/art/Pierre-cordier/untitled-chemigram> (10.01.2019)

<http://www.edgeoftheplank.com/2010/10/Pierre-cordier-chemigrams-v-shadow.html> 21.03.2019

<https://tr.pinterest.com/pin/310115124330903109/?lp=true> (14.01.2019)

[https://www.ilfordphoto.com/chemigrams/\(10.03.2019\)](https://www.ilfordphoto.com/chemigrams/(10.03.2019))

Alternatif Fotoğraf Üretim Yöntemleri Bağlamında Fotogram (Sanatta Yeterlik Tezi), Şeniz Kabadayı, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Plastik Sanatlar Ana Sanat Dalı

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/pippin-laundromat-locomotion-walking-in-suit-p78485> (20 Nisan 2019)

<https://www.pinterest.fr/pin/510806782730756137/> (10 Şubat 2019)

Bocquillon, Marina Ferretti. Empresyonizm. Çev. G. Tuncer. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2005.

Görsel Kaynaklar

Şekil 1. https://yandex.ru/images/search?text=Chemigram%20on%20photo%20paper%20%23chemigram%20%23alternativephotographicprocesses%20%23pierrecordier%20%23blackandwhite%20%23photography&pos=559&p=18&img_url=https%3A%2F%2Fi.pinimg.com%2F236x%2F55%2Fe1%2F6b%2F55e16bd6e4653543bc1b77e2d06f4e44--wordpress.jpg&rpt=simage

Şekil 2: https://www.google.com/search?q=pierre+cordier+chemigram&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwja57V3pHjAhWBIIAKHZOOCIOQ_AUIECgB&biw=1280&bih=689#imgrc=RB12F9iA9KMfLM:

Şekil 3: <http://www.alternativephotography.com/the-chemigram/>

Şekil 4-5-6: Şeniz Kabadayı Yuvarlak “Chemigrams”, 2019, İsimli

Şekil 7: https://www.google.com/search?q=pierre+cordier+chemigram&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwja57V3pHjAhWBIIAKHZOOCIOQ_AUIECgB&biw=1280&bih=689#imgrc=vEGYG1C5396qPM: